

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนานคนเป็นพื้นฐานในการพัฒนาชาติ ดังนั้นประเทศใดก็ตามที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพ ประเทศนั้นย่อมได้เปรียบในการแข่งขันในสังคมโลก ซึ่งการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการที่จะพัฒนานคนให้มีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่าการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลและสังคมโดยถ่ายทอดความรู้ การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ สร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากสภาพแวดล้อมทางสังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539, หน้า 2)

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยการให้ความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนอบรมสั่งสอนนักเรียนซึ่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ดังนั้นการที่โรงเรียนจะนำพาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวได้ จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ปกครองเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด พ่อแม่ถือเป็นครูคนแรกของลูก ที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้ลูกหลานมีความรู้ขั้นพื้นฐาน อ่านออก เขียนได้ และกล่อมเกลาคูณธรรมจริยธรรม โดยยึดการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในครอบครัวเป็นแบบอย่างในด้านอาชีพก็ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง จึงอาจกล่าวได้ว่า ครอบครัวรับผิดชอบการศึกษาตลอดชีวิต (รุ่ง แก้วแดง, 2542, หน้า 166)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เน้นหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา การที่ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจะทำให้ผู้ปกครองตระหนักว่า โรงเรียนเป็นสมบัติของของชุมชน เกิดความรัก ความหวงแหน โรงเรียนของพวกเขา นอกจากความร่วมมือ ร่วมใจในการพัฒนาโรงเรียนแล้ว ความสัมพันธ์

ระหว่างบ้านกับโรงเรียนจะเป็นไปอย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดปัญหาด้านการเรียนของเด็ก ทั้งครูและผู้ปกครองได้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี

โรงเรียนวัดหนองพะวา อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเขตบริการในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 4, 5, 8, 9, 11 และหมู่ 12 ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่คืออาชีพรับจ้าง เนื่องจากที่ตั้งของโรงเรียนวัดหนองพะวาอยู่ใกล้เขตโรงงานอุตสาหกรรมและเป็นบริเวณที่มีการปลูกยางพารามาก ด้วยเหตุนี้จึงมีประชาชนต่างถิ่นอพยพเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้ปกครองนักเรียนจึงมีความหลากหลายทั้งคนภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งหลายเชื้อชาติ เช่น ชาวพม่า ชาวลาว ชาวกัมพูชา ซึ่งผู้ปกครองมีความแตกต่างกันในด้านการศึกษา อาชีพและการดำรงชีวิต ย่อมต้องมีผลต่อการอบรมดูแล การให้การสนับสนุน และการส่งเสริมเด็กแตกต่างกัน จากปัญหาของนักเรียน โรงเรียนวัดหนองพะวาที่ครูส่วนใหญ่พบคือนักเรียนไม่ทำการบ้านเป็นจำนวนมาก สาเหตุของปัญหาลักษณะนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้ปัญหาที่พบอีกประการหนึ่งก็คือ ทางโรงเรียนไม่ค่อยได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรจากผู้ปกครองในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยสังเกตได้จากการที่โรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมงานวันวิชาการ งานวันพ่อ งานวันแม่ หรือการประชุมผู้ปกครองนักเรียนก่อนเปิดภาคเรียน (โรงเรียนวัดหนองพะวา, 2555) ผู้ปกครองนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนน้อยมาก ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนขาดโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน ไม่เคยพบปะกับครูประจำชั้นเพื่อที่จะได้ทราบปัญหาการเรียนของลูก ขาดความเข้าใจในด้านวิชาการ โดยเฉพาะด้านการวัดและประเมินผล ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีน้อย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การพัฒนาโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะครู โรงเรียนวัดหนองพะวา จึงมีความสนใจที่จะศึกษามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน สนองตอบความก้าวหน้าต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เรียนมีศักยภาพสูง และบรรลุจุดมุ่งหมายตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา

คำถามในการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 อยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา แตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานของการวิจัย

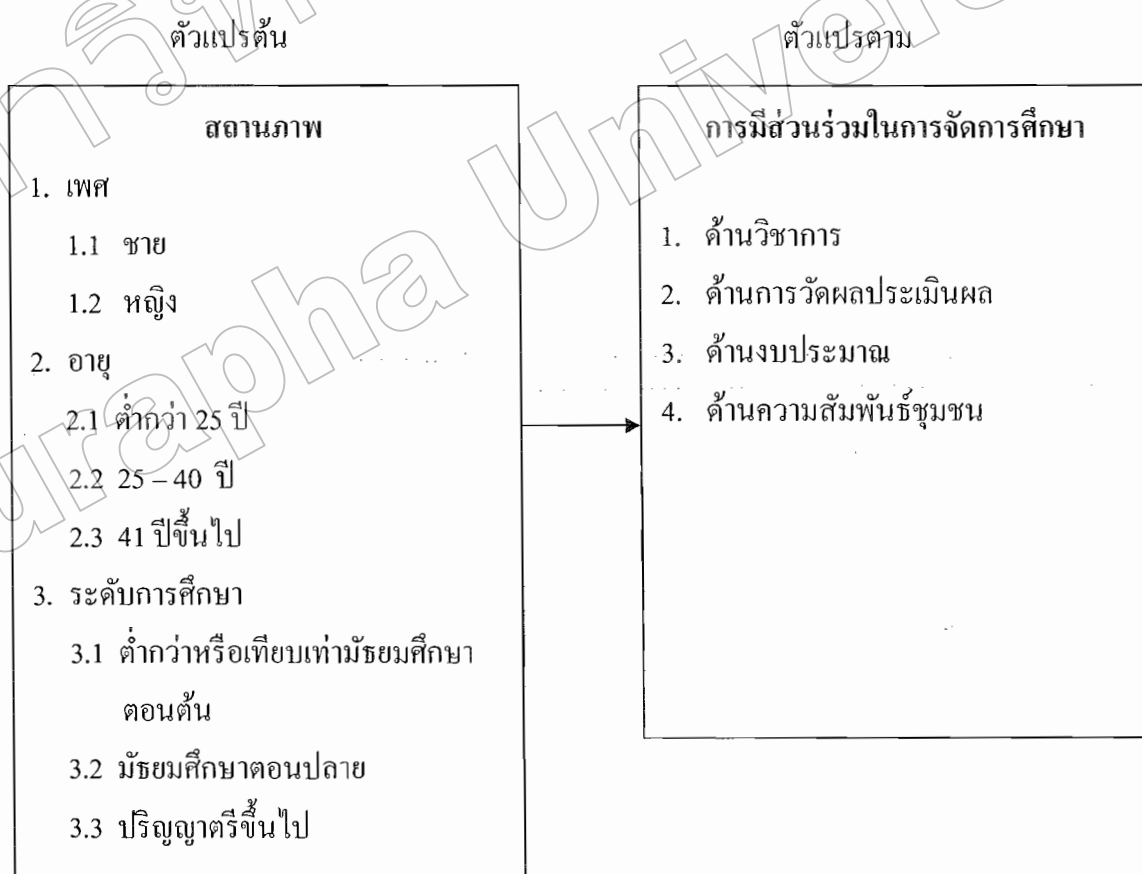
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา มีความแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ได้รับรู้และเข้าใจความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ปกครอง
2. นำผลของการวิจัย เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน แนวทางในการจัดกิจกรรมการสร้างสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา ตั้งกัฒสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 ตามกรอบแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแบ่งงานบริหารออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านงานบริหารทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกมาศึกษา 2 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมใน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านความสัมพันธ์ชุมชน ตามนโยบายของโรงเรียนวัดหนองพะวา (โรงเรียนวัดหนองพะวา, 2555) ที่ส่งเสริมและพัฒนา ด้านการวัดและประเมินผล ที่มีคุณภาพตรงตามศักยภาพของผู้เรียน และส่งเสริมสนับสนุนความสัมพันธ์ชุมชน โดยเน้นให้ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยเปรียบเทียบตามตัวแปร เพศ อายุ และระดับการศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านงบประมาณ และด้านความสัมพันธ์ชุมชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1

2.1 ประชากร ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 592 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มประชากร 592 คน ซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 โดยใช้เกณฑ์กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามานะ (Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 239 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น

3.1.1 เพศ

3.1.1.1 ชาย

3.1.1.2 หญิง

3.1.2 อายุ

3.1.2.1 ต่ำกว่า 25 ปี

3.1.2.2 25-40 ปี

3.1.2.3 41 ปี ขึ้นไป

3.1.3 ระดับการศึกษา

3.1.3.1 ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนต้น

3.1.3.2 มัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1.3.3 ปริญญาตรีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านวิชาการ

3.2.2 ด้านการวัดผลประเมินผล

3.2.3 ด้านงบประมาณ

3.2.4 ด้านความสัมพันธ์ชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบการเลี้ยงดูอุปการะนักเรียนขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ปีการศึกษา 2555 ในสัดส่วนผู้ปกครอง 1 คนต่อนักเรียน 1 คน

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา หมายถึง ลักษณะของการกระทำที่ผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนเข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้เหมาะสมกับวัย ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน โดยจำแนกบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านวิชาการ หมายถึง ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการ และหลักสูตรการศึกษาประถมศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน โดยหลักสูตรสถานศึกษา มีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2.2 ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง การที่ผู้ปกครองได้มีส่วนในการตรวจสอบผลงานของนักเรียน สอบถามผลการเรียนของผู้เรียนและให้ความสนใจพบปะกับครูประจำชั้น

2.3 ด้านงบประมาณ หมายถึง การที่ผู้ปกครองได้มีส่วนในการบริจาคทุนทรัพย์ เพื่อเป็นทุนการศึกษานักเรียนที่เรียนดีแต่มีฐานะยากจนบริจาคทุนทรัพย์สินให้แก่โรงเรียน บริจาคเครื่องเขียนอุปกรณ์การเรียน หรืออุปกรณ์เพื่อให้นักศึกษาใช้ในการค้นหาคำความรู้ มอบอุปกรณ์กีฬาให้แก่โรงเรียน ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลและหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้ร่วมกันบริจาคทุนทรัพย์และทรัพย์สินส่วนตัว เพื่อบริจาคให้โรงเรียน ฯลฯ

2.4 การมีส่วนร่วมด้านความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การที่ผู้ปกครองไปมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในงานที่เกี่ยวกับการให้บริการชุมชน งานรับความช่วยเหลือสนับสนุน

จากชุมชน งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น และงานประชาสัมพันธ์
ที่ทางโรงเรียนดำเนินการร่วมกับชุมชน

3. เพศ หมายถึง เพศของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชภัฏ เขต 1 แบ่งเป็น เพศชายและเพศหญิง

4. อายุ หมายถึง ช่วงอายุของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชภัฏ เขต 1 โดยแบ่งเป็นช่วงอายุ ดังนี้

4.1 อายุต่ำกว่า 25 ปี หมายถึง อายุของผู้ปกครองนักเรียนที่ต่ำกว่า 25 ปี

4.2 อายุ 25-40 ปี หมายถึง อายุของผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป
แต่ไม่เกิน 40 ปี

4.3 อายุ 41 ปีขึ้นไป หมายถึง อายุของผู้ปกครองนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป

5. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียน
วัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชภัฏ เขต 1 ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ
ได้แก่

5.1 ต่ำกว่าหรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ระดับทางการศึกษา
ที่ผู้ปกครองนักเรียนได้รับในระดับต่ำกว่าหรือเทียบเท่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

5.1 มัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ระดับทางการศึกษาที่ผู้ปกครองนักเรียนได้
รับในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6), ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

5.3 ปริญญาตรีขึ้นไป หมายถึง ระดับทางการศึกษาที่ผู้ปกครองนักเรียนได้รับ
ในระดับชั้นปริญญาตรี, ปริญญาโท, ปริญญาเอก

6. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนวัดหนองพะวา หมู่ 4 ต. บางบุตร อ.บ้านค่าย จ.ระยอง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชภัฏ เขต 1